

особистості. У цей період формуються перші уміння, навички та звички, початкові моральні судження й оцінки, моральна поведінка, зростає дієвість моральних уявлень.

Моральне формування особистості дошкільника вимагає дотримання певних педагогічних умов:

1) гуманне ставлення вихователя до дітей, прагнення зрозуміти дитину, її стан, мотиви вчинків;

2) забезпечення розуміння дітьми морально-етичних категорій під час читання книг з моральним змістом як на заняттях, так і в повсякденному житті;

3) створення під час етичної бесіди активної практичної та інтелектуальної діяльності дитини, що формує доброзичливі взаємини.

Одним із засобів моральної свідомості старших дошкільників педагоги вважають етичну бесіду – розмова вихователя з дітьми. Проведення етичних бесід має включати в себе:

- підготовчий етап;

- проведення бесіди;

- організацію і оцінку повсякденної діяльності й стосунки дітей на основі засвоєних моральних норм і правил.

Проведення бесіди вимагає великої майстерності від вихователя. Головна вимога – забезпечити активність дітей в процесі самої бесіди. Правильно коли вихователь, який провівши бесіду, задає питання, приводить яскраві приклади, робить короткі переконливі зауваження, спрямовує і уточнює висловлювання дітей, не дає закріпитися неправильним думкам.

Як цілеспрямований процес, він оптимально дієвий, коли організується вихователем з урахуванням взаємодії суб'єктивних і об'єктивних чинників і здійснюється в процесі моральної діяльності, яка спрямовується на утвердження моральних принципів, норм, що регулюють моральні відносини

Виходячи із засад моральної свідомості відзначимо специфічні групи вартостей, серед яких ми виділили моральні якості особистості, що покликані підвищити рівень моральної вихованості: доброта, чесність, справедливість, щирість, гідність, милосердя, любов, прощення, мудрість, самовідповідальність, вірність, толерантність, гостинність, відкритість, мужність, героїзм, злагода та ін.

Отже, теоретична система засад основ моральної свідомості дає зрозуміти його сутність як категорії морального виховання, та залишає відкритим питання формації даної категорії у навчально-виховному процесі ДНЗ.

УДК 373.2.013.75

***Барна Христина Василівна,**
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії
та методики дошкільної освіти,
Станкович Яна Павлівна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ ЯК МЕТОДУ В НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток особистих якостей та психічних процесів дошкільника відбувається паралельно з оволодінням практичними навичками, прийомами пошукової діяльності. Таким чином, в оновленому, реформованому дошкільному навчальному закладі, дитина повинна оволодіти знаннями та практичними навичками. Молодший дошкільний вік є найбільш

сенситивним для формування означених якостей, оскільки саме в цьому віці відбувається становлення мотиваційної, діяльнійшої та когнітивної сфер особистості.

Засвоєння дитиною молодшого дошкільного віку уявлень про взаємозв'язок у довкіллі має особливе значення для її виховання, яке ґрунтується на оволодінні засобами практичного взаємозв'язку з довкіллям та забезпечує становлення світогляду дошкільняти, розвитку її ціннісних орієнтацій.

Згідно з Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку "Дитина в дошкільні роки", в освітній процес повинні включатися різні види дитячої діяльності, адекватні віку вихованців, в першу чергу, ті, в межах яких відбуваються важливі вікові новоутворення, і сприятливі для подальшого розвитку кожної дитини в усіх сферах життєдіяльності. Такою діяльністю є експериментування, що є основним способом здобуття знань у дошкільному віці.

На думку М. Под'якова у експериментальній діяльності дитина виступає як своєрідний дослідник, який самостійно впливає різними способами на навколишні явища і предмети для ефективнішого їх пізнання і освоєння. Під час експериментальної діяльності створюються ситуації, які дитина вирішує за допомогою досліду і, аналізуючи, робить висновок, самостійно пізнаючи той або інший закон чи явище.

Потреба дитини в нових враженнях лежить в основі виникнення і розвитку невичерпної орієнтовно-дослідницької (пошукової) діяльності, спрямованої на пізнання навколишнього світу. Чим різноманітніше і інтенсивніше пошукова діяльність, тим більше нової інформації отримує дитина, тим швидше і повноцінніше вона розвивається.

Пошукова діяльність принципово відрізняється від будь-якої іншої тим, що образ мети, що визначає цю діяльність, сам ще не сформований і характеризується невизначеністю, нестійкістю. У ході пошуку він уточнюється, прояснюється. Це накладає особливий відбиток на усі дії, що входять в пошукову діяльність: вони надзвичайно гнучкі, рухливі і носять пробний характер. Головне завдання дошкільного закладу - підтримати і розвинути у дитини інтерес до досліджень, відкриттів, створити необхідні для цього умови.

Л.Виготський неодноразово підкреслював, що природа експериментування споріднена з природою предметно-маніпулятивної діяльності. Тому цей метод найбільше відповідає віковим особливостям дітей молодшого дошкільного віку і є практично єдиним засобом пізнання світу. За використання цього методу навчання виступали такі корифеї педагогіки, як Я.Коменський, І.Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, К.Ушинський.

М. Под'яков виокремив різновиди експериментів у залежності від характеру діяльності: випадкові експерименти, заплановані, експеримент-відповідь на дитяче запитання. Він вважає, що і вимоги до кожного з них відрізняються. Насамперед, випадкові експерименти не потребують спеціальної підготовки, вони проводяться експромтом у тій ситуації, яка склалась на той момент, коли діти побачили щось цікаве. Однак це не означає, що випадкові експерименти дуже прості, вихователь повинен мати ґрунтовну базу знань із біології, географії тощо. Отже, підготовка до випадкових експериментів – це постійна самоосвіта вихователя.

Підготовка до запланованих експериментів починається із з'ясування актуальних дидактичних або виховних задач. Потім обирається об'єкт, який відповідає відповідним завданням. Педагог звертає увагу на об'єкт та повідомляє дітям завдання. Під час роботи не треба вимагати від дітей ідеальної тиші, діти повинні промовляти власні дії. Тривалість експерименту визначається працездатністю дітей. Експерименти-відповіді на дитячі запитання потребують надання пріоритету самостійних дій, тобто вихователь пропонує дитині спочатку самостійно відповісти на своє запитання за допомогою експерименту. Якщо дитина не в змозі, педагог допомагає їй.

Експериментальна діяльність дошкільників пов'язана із сенсорним розвитком, оскільки пізнання в процесі експериментування починається зі сприймання предметів та явищ, стає результатом їх перетворення. Чуттєве пізнання має особливо важливе значення в

дошкільному дитинстві, оскільки цей період найсприятливіший для формування і вдосконалення органів чуття, нагромадження уявлень про світ.

Потреба дитини в нових враженнях лежить в основі виникнення і розвитку невичерпною орієнтовно-дослідницької (пошукової) діяльності, спрямованої на пізнання навколишнього світу. Чим різноманітніше і інтенсивніше пошукова діяльність, тим більше нової інформації отримує дитина, тим швидше і повноцінніше вона розвивається.

Аналогічні взаємини виникають між експериментом і працею. Праця (наприклад, обслуговування) може і не бути пов'язаним з експериментуванням, але експериментів без виконання трудових дій не буває.

Зазначені зв'язки двосторонні. З одного боку, наявність у дітей трудових навичок і навичок спостереження створює сприятливі умови для експериментування, з іншого - експериментування, особливо що викликає у дитини великий інтерес, сприяє розвитку спостережливості і формуванню трудових навичок. Експериментування пов'язано і з іншими видами діяльності - читанням художньої літератури, з музичним та фізичним вихованням, але ці зв'язки виражені не настільки сильно.

Дитяче експериментування є хорошим засобом інтелектуального розвитку дошкільників, робить позитивний вплив на емоційну сферу дитини, на розвиток творчих здібностей, на зміцнення здоров'я за рахунок підвищення загального рівня рухової активності.

Таким чином, нами теоретично обґрунтовано положення про те, що організація експериментування стимулює навчально-пізнавальну діяльність молодшого дошкільника. Велика роль у цьому процесі надається вихователеві, його вмінню ставити перед дітьми проблемно-пошукові завдання та організувати елементарну дослідну роботу дітей, надаючи їм максимум самостійності.

УДК 159.923.5

***Барчій Магдалина Степанівна,**
старший викладач кафедри психології,
Воронова Ольга Юрійівна,
старший викладач кафедри психології,
Мукачівський державний університет*

ДО ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Теоретичний аналіз проблеми мовленнєвого розвитку дошкільника показав різноманіття досліджень у напрямках “мова”, “мовлення”, “спілкування” (П.П. Блонский, Л.С.Виготський, А.Валлон, О.М.Леонт'єв, О.Р.Лурія, Ж. Піаже, О.М.Раєвський, І.О.Синиця, Е.Штерн, Д.Б.Ельконін та багато інших дослідників). Водночас сучасна наука не має конкретно-наукових доказів і техніко-методичних можливостей відстеження взаємозв'язку структурних елементів, які виявляються у сфері мовленнєвої комунікації, для того, щоб дати характеристику їх як цілісного явища. Тому науковці в галузі досліджень розвитку дитячого мовлення змушені цілком зосередитися на змінах і перетвореннях однієї лінії розвитку, наприклад, засвоєнні дитиною норм мови. Так, вивчення дитячого мовлення представлено в працях традиційних лінгвістичних напрямків (А.М.Богущ, Н.В.Гавриш, С.М.Карпова, К.Л.Крутій, Е.І.Труве, Г.Ю.Мягкова, Т.М.Ушакова, Е.Ф.Саботович). Лінгвістична парадигма досліджень мовленнєвих досягнень дитини впроваджує через технології і методики навчання практику адаптивних критеріїв розвитку малюка, де мовленнєвий розвиток дошкільника відображає зусилля дорослих, спрямовані на засвоєння дитиною нормативних вимог фонетики, лексики, граматики мови. Незадоволеність станом психологічних надбань дитини за такого підходу до мовного навчання, спонукає до продовження пошуку методів удосконалення мовлення дитини через актуалізацію її особистісної творчої активності, що

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>